

8. iránymutatás: az innováció minden formájának elősegítése

A sikeres technológiai innováció előfeltétele a kutatás-fejlesztési tevékenység során létrehozott szellemi alkotások, a szellemi tulajdon védelmének biztosítása. A kutatási eredmények minél szélesebb körű hasznosítása megköveteli, hogy ezek az eredmények mind Magyarországon, mind pedig külföldön megfelelő iparjogvédelmi oltalomban részesüljenek. Ugyanakkor a hazai vállalkozások és kutatóhelyek iparjogvédelmi aktivitásának mértéke alacsony. Ennek megváltoztatásához szükség van a hazai iparjogvédelmi tudatosság növelésére, valamint az innovációt támogató, illetve a szellemi tulajdon-védelmet közvetlenül is ösztönző kormányzati politikára, különös figyelemmel a kis- és középvállalatokra.

Cél, hogy az EPO szabadalmak 1 millió főre vetített aránya 2010-re elérje a 24-et, 2013-ra 28-at. (2005-ben a mutató értéke 18,9 volt.)

A) A szellemi tulajdon védelmének erősítése a kkv-knál (VIVACE+ program)

A 2004 óta működő Vállalkozói Iparjogvédelmi Versenyképességet Alapozó Cselekvési Program, az ún. VIVACE program célcsoportját a kis- és középvállalkozások innovációt megvalósító köre képezi. A kis- és középvállalkozások 22-23%-a (16-17 ezer cég) tartozik ide, míg 75%-uk az innováció szempontjából inaktívnak tekinthető.

A hazai kis- és középvállalkozások iparjogvédelmi tájékozottsága és szabadalmi aktivitása jelentősen elmarad az EU átlagától, többek között ezen a helyzeten is javítani kíván a VIVACE program.

A program továbbfejlesztéseként 2008-ban indított VIVACE+ program keretében a kis- és középvállalkozások olyan alapvető ismereteket nyújtó iparjogvédelmi tájékoztatási, felvilágosító szolgáltatásban részesülnek, melyek hozzájárulnak versenyképességük javulásához, az EU egységes belső piacán folyó versenyben való sikeres helytállásukhoz.

A programot a Magyar Szabadalmi Hivatal működteti az MKIK területi központjaiban és az egyetemi tudásbázisokon kialakított szolgáltatói hálózaton keresztül, és 2008-ban az NKTH támogatási szerződés keretében bruttó 35 millió Ft-tal támogatja. A támogatási szerződés megkötésével a TTI intézkedési tervben szereplő 81. projekt és annak célja teljesül.

A vállalkozások iparjogvédelmi ismereteinek gazdagítására irányuló VIVACE program három pilléren nyugszik, amelyek a következők:

- a) az iparjogvédelmi szolgáltatások fejlesztése, beleértve a hálózatfejlesztést,
- b) az iparjogvédelmi oktatási, képzési tevékenység fejlesztése,
- c) gazdasági ösztönző eszközök fejlesztése.

B) A magán tőke bevonása a tudás alapú ágazatok növekedését segítő K+F beruházások és projektek megvalósításába

Az intézkedés célja a K+F tartalmú közvetlen külföldi tőkebefektetések serkentése, az üzleti szféra GDP arányos K+F kiadásainak növelése, növelve ezzel új kutatóhelyek számát. Az

intézkedés hozzájárul a BERD mutató, a szabadalmak és a természettudományos és mérnöki diplomások számának növekedéséhez.

Az EU barcelonai célkitűzésével összhangban a magyar kormány Tudomány-, Technológia- és Innováció-politikai stratégiája megállapítja, hogy jelenleg Magyarországon az üzleti szféra K+F aktivitása igen alacsony. A kis- és középvállalkozók K+F tevékenységének ösztönzésén túl fontos a külföldi nagyvállalatok ilyen irányú tevékenységének felfuttatása is. Alapvető érdekünk, hogy a gyorsan terjedő és növekvő külföldi vállalati K+F minél gyorsabban és minél átfogóbban integrálódjon a magyar gazdaságba.

Az FDI területen való szorosabb együttműködést indokolja a kutatás fejlesztési beruházások kiemelt támogatását célzó - előkészületben lévő - rendelet is. Ennek célja, hogy megteremtse a lehetőségét a Kormány egyedi döntésével támogatható K+F projektek kellő ösztönzést jelentő állami támogatásához, hiszen e támogatási formát jelenleg egyetlen hazai jogszabály sem szabályozza. Az új rendelet hatályba lépésével lehetővé válik a K+F projektek hatékonyabb támogatása, hogy a K+F beruházásokért folyó versenyben Magyarország támogatási politikája felzárkózzék a versenytárs országok támogatásaihoz, jelentősen javítva ezzel az ország versenyképességét a magas hozzáadott értékű kutatás-fejlesztési beruházások hazánkba telepítését. A tőkebevonás során figyelembe kell venni a hazai gazdaságfejlesztési prioritásokat, illetve azt hogy kutatóbázisunk mely területeken rendelkezik a kritikus nagyságú kapacitásokkal. A K+F hálózatfejlesztésének, a tőkebevonásnak összhangban kell lennie a gazdaságfejlesztési kulcsterületekkel, prioritásokkal.

A külföldi tulajdonú K+F egységek beágyazódását kívánja elsegíteni a Vállalati kutatás-fejlesztési kapacitás erősítése c. pályázati konstrukció (GOP-2008-1.3.2. ill. KMOP-2008-1.1.5) is. A konstrukció célja a közvetlenül hasznosuló K+F tevékenység erősítése és feltételeinek megteremtése vállalati K+F kutatóhelyek létesítésével, illetve bővítésével; a K+F intenzív befektetések és kutató munkahelyteremtés ösztönzésével.

C) Az európai technológiai platformokhoz illeszkedő ágazati innovációs és K+F-stratégiák és programok készítése és végrehajtása

A 2007 és 2010 között futó program alapvető célja, hogy megerősödjön és kiszélesedjen a komparatív előnnyel rendelkező, illetve tudásintenzív hazai iparágak K+F-potenciálja, s ezáltal növekedjenek a vállalatok K+F-befektetései. Kiemelt szakpolitikai cél továbbá, hogy a kiterjedt K+F+I-tevékenységet folytató hazai nagy- és középvállalatok domináns integráló szerepet töltsenek be a nemzeti innovációs rendszerben. A program első fordulójában, amely 2008 tavaszán lezárult, **az Innovációs Alap 400 millió forintot biztosított nemzeti technológiai platformok létrehozására.** A 2008 nyarán-őszén megvalósítandó második fordulóban a támogatások a kulcspárágak és technológiai területek innovációs és kutatás-fejlesztési jövőképeinek, stratégiai programjainak megalkotását és megvalósítását ösztönzik. (E programokat az iparág meghatározó szereplőinek vezérletével dolgozzák ki.)

Ezzel párhuzamosan a kompetitív és komparatív előnnyel rendelkező ágazatokra a sajátosságaikat is figyelembe vevő **közfinanszírozású K+F+I-koncepciót** dolgozunk ki, amely iránymutatás-ként szolgál az Új Magyarország Fejlesztési Terv K+F+I tartalmú programjainál, ideértve a humán erőforrást fejlesztő projekteket és a pólusprogramot, valamint a hazai forrásból finanszírozott nagy programokat (pl. az innovációs versenyközpont-programot). A következő lépésben az EU közösségi programjaiba az ún. élenjáró, 'frontier research', 'cutting edge' területeken (JTI, KIC, ERC, EUREKA) való bekapcsolódás iparági programjainak kimunkálását készítjük elő, figyelembe véve a hazai technológiai platformok eredményeit.

D) Hatékony nemzeti innovációs rendszer (NIR) megteremtése

Magyarországon lezajlott a nemzeti innovációs rendszer felmérése, nemzetközi összehasonlítása. Háttérelmzések, a nemzeti innovációs rendszer nemzetközi összehasonlítását lehetővé tevő és javaslatokat tartalmazó ország-tanulmány készült az OECD szakértői számára, az EU-hoz való felzárkózás és a hazai Nemzeti Innovációs Rendszer célirányos fejleszthetősége érdekében (TTI II.4). A tanulmány részletesen leírja és elemzi a nemzeti innovációs rendszer szereplőit, a TTI politika irányítását és a TTI politika eszköztárát.

<http://www.nkth.gov.hu/nemzetkozi-tevekenyseg/oced/oced-magyarorszag>

Az OECD számára elkészült háttér tanulmány¹ szerint Magyarországon egy potenciálisan sikeres, hatékonyan működő nemzeti innovációs rendszer minden lényeges eleme megtalálható: az oktatási rendszer minden szintje; nemzetközileg elismert K+F-teljesítményt nyújtó egyetemi tanszékek és kutatóintézetek; növekvő számú vállalati K+F-egység, amelyek közül többet nemzetközi nagyvállalatok működtetnek, és így beágyazódnak a nemzetközi K+F+I-hálózatokba; TTI-politikai döntéseket hozó és végrehajtó állami szervezetek; nagyszámú állami eszköz a K+F+I-folyamatok ösztönzésére; szakmai szövetségek és kamarák; működő tőkepiac, amelynek a szereplői között számos kockázati tőke-befektető található; a nemzetközi gyakorlatnak megfelelő jogi környezet; magántulajdonon alapuló piacgazdaság; kreatív, képzett munkaerő stb. **A magyar nemzeti innovációs rendszer (NIR) teljesítménye mégsem kielégítő**, aminek két alapvető oka lehet. Az első: **a NIR elemeinek egy része nem működik hatékonyan, és/vagy még nem alakult ki teljes mértékben, nem erősödhetett meg**. A második: a NIR teljesítményét nem az egyes elemeinek az „egyéni” teljesítménye határozza meg döntő mértékben, hanem az elemek közötti kapcsolat és együttműködés intenzitása, minősége, és **nálunk éppen ez az együttműködés gyenge**.

A nemzetközi gyakorlat azt mutatja, hogy azon országok sikeresek innovációs teljesítményüket tekintve (Finnország, Írország stb.), **ahol egy, a szereplők számára innovációs szolgáltatásokat nyújtó intézményhálózat, központ vagy ügynökség is működik** (mint amilyen például a finn TEKES). A nemzetközi tapasztalatok alapján a Kormány elképzelése, hogy az NKTH olyan **ügynökséggé alakuljon át, amely országos szinten nyújt innovációs szolgáltatásokat** (pl. az EU 7. kutatási keretprogramjában való részvétel támogatása, befektetők felkutatása, partnerkeresés, nemzetközi technológiai trendek figyelése, szakmai elemzések és háttéranyagok készítése a döntéshozók számára). Az NKTH munkájának végrehajtó szervezetei a hálózatként működő regionális innovációs ügynökségek lehetnének.

E) Fejlesztési pólusok kialakítása és ösztönzése

A Pólus Zászlóshajó program az Új Magyarország Fejlesztési Terv (ÚMFT) egyik legfontosabb, hét évre szóló, operatív programokon átívelő gazdasági versenyképességet fejlesztő programja. A pólusok kialakításának feladata – a nemzetközi, elsősorban francia tapasztalatok alapján – a fejlesztéspolitika kérdéseit tárgyaló 2004. november 13-i informális kormányülés nyomán fogalmazódott meg. A pólusok deklarálására központi szinten az azok kialakításának előkészítéséről szóló 2230/2005. (X. 26.) Korm. határozattal került sor. Ezt követően az Országgyűlés által 2005 decemberében jóváhagyott Országos Fejlesztéspolitikai Konceptióban és az Országos Területfejlesztési Konceptióban is a kiemelt fejlesztési programok közt szerepelt a Pólus Program. A dokumentumok rögzítik a pólusok helyszíneit: Budapest mellett, Debrecen,

¹ A magyar nemzeti innovációs rendszer. Háttér tanulmány az OECD 2007/2008. évi innovációs országjelentése számára. 2007. december. <http://www.nkth.gov.hu/nemzetkozi-tevekenyseg/oced/oced-magyarorszag>.

Győr, Miskolc, Pécs, Szeged, valamint Székesfehérvár és Veszprém, mint fejlesztési társközpontok. A kiválasztás alapja a megfelelő volumenű és színvonalú egyetemi, kutatási és gazdasági kapacitások együttes jelenléte az adott településen és vonzáskörzetében.

A pólusok programjaiban megjelenő ágazati fókuszok

Fejlesztési Pólus	Kiemelt ágazatok
Miskolc – Technopolis	Mechatronika, vegyipar, nanotechnológia, megújuló (alternatív) energiák
Budapest – Innopolis	Egészségipar, IKT, környezettechnológia
Szeged – Biopolisz	Egészségügy, környezetvédelem, mezőgazdaság, szoftveripar
Győr – Autopolis	Autóipar, gépgyártás, logisztika, megújuló energiák
Debrecen Fejlesztési Pólus	Agrárium, környezettudomány, gyógyszerészet, biotechnológia
Pécs - Az életminőség pólusa	Egészségipar, környezetipar, kulturális ipar
Székesfehérvár Veszprém Fejlesztési Tengely	Járműipar, logisztika, környezetipar, informatika, mechatronika

A program a széleskörű együttműködést felmutató, innovációs és exportpotenciállal rendelkező klaszterek, valamint a pólusvárosokban a vállalkozási környezetet fejlesztő beruházások támogatásán keresztül a nemzetközi versenyképesség növelését tűzi ki célul. Ennek megfelelően a program két pillére épül:

A Pólus Program **vállalkozásfejlesztési** pillére elsősorban a klaszterbe tömörülő magyar KKV-k fejlődését célozza. A vállalkozásfejlesztési támogatások a klaszterek export-orientált növekedésére és a klaszter fókuszában álló tevékenységek hozzáadott értékének növelésére irányulnak.

A célok között első helyen áll a klaszterekben résztvevő vállalkozások nemzetközi versenyképességének javítása. A hozzáadott érték növelése és az innováció erősítése érdekében szüksége van az adott iparág-tevékenység kombináció köré szerveződő vállalkozások közötti, illetve a vállalkozások és egyéb (oktató, kutató) intézmények közötti együttműködés erősítésére is.

A Pólus Program célkitűzései között kiemelt súllyal szerepelő klaszterfejlesztés a tervek szerint négy egymásra épülő szakaszban valósul meg:

Az együttműködések különböző fejlettségi fokának megfelelő, ösztönző támogatási eszközöket alakítunk ki. A regionális operatív programok támogatják egyrészt az induló klasztereket a megalakításhoz, a közös munka megkezdéséhez felhasználható vissza nem térítendő támogatással, továbbá a korábban alakult, közös visszaigazolt piaci sikereket felmutatni képes, fejlődési fázisban levő klasztereket.

A legfejlettebb, akkreditált (meghatározott szempontrendszerben értékelt) együttműködések számára komplex támogatási kiírásokat teszünk elérhetővé a Gazdaságfejlesztési Operatív Programban, amelyek az együttműködések nemzetközi versenyképességét képesek fokozni innovációs célú, magas hozzáadott érték teremtését ösztönző támogatásokkal. A klaszterfejlesztés negyedik, egyelőre még csak tereztett szintjén az előre meghatározott feltételeknek megfelelő klaszterek kaphatnának támogatást a már igazán nagyszabású közös projektjeik megvalósításához.

Eredmények: 2008. októberig 112 klaszter nyújtott be pályázatot a ROP-ok klaszterpályázataira, a rendelkezésre álló támogatási forrás kb. 4-5 Mrd Ft évente. 9 klaszter nyerte el az Akkreditációs címet.

A Pólus Program **horizontális gazdaságfejlesztési** pillére a gazdasági igényekhez igazodó egyetemi oktatást és kutatást, a munkaerő-piaci igényekre épülő szakképzést, valamint beruházásokat ösztönző fejlesztéseket (pl. innovációs és technológiai szolgáltató központok fejlesztése) támogatja. A versenyképes üzleti környezet elősegíti az adott régióban már működő, vagy oda letelepedni kívánó vállalatok és klaszterek fejlődését, miközben erősíti a pólus városok regionális vezető szerepét is.

Eredmények: A pólusvárosok egyetemei eddig 35 Mrd Ft támogatási igényű projektek nyújtottak be, az elbírálás jelenleg is zajlik. Budapest és Szeged összességében 2 Mrd Ft támogatással megkezdheti a tudományos technológiai park építését.

A Pólus Program 2007-13 között 400 milliárd forintot meghaladó koncentrált támogatási forrást mozgat meg, elsősorban a Gazdaságfejlesztési, a Regionális, a Társadalmi Megújulás illetve a Társadalmi Infrastruktúra Operatív Programok pályázatai révén. 2008-ban összesen 65 Mrd Ft értékű forrás került meghirdetésre a Pólus Program keretében. A program támogatására, a programelemek összehangolásának és monitoringjának biztosítására a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség önálló szervezetet hozott létre (Pólus Program Iroda).